

Εμπειρίες και εντυπώσεις της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας

Οδοιπορικό "ζωής" στις αλησμόνητες πατρίδες και συμμετοχή στο Φεστιβάλ του "Κλούζ"

Εικοσαήμερο επισκέψεων και εκδηλώσεων σε Πόντο και Ιάσιο Ρουμανίας

Μια επίσκεψη στην περιοχή του Πόντου και στο Ιάσιο της Ρουμανίας δεν μπορεί παρά να ξυπνά μνήμες από το παρελθόν και να δημιουργεί στον καθένα μας ανάμικτα συναισθήματα. Συναισθήματα πόνο, χαράς και λύπης τα οποία θέλεις να τα μοιραστείς με κάποιους άλλους. Κάπως έτσι ενίωσαν και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας που με αφορμή το οδοιπορικό στις αλησμόνητες πατρίδες του Πόντου (14-25 Ιουλίου) την συμμετοχή του χορευτικού τμήματος της Ε.Λ.Β. στο φεστιβάλ του Κλούζ και την επίσκεψη στο Ιάσιο της Ρουμανίας μίλησαν για τις εντυπώσεις και τις εμπειρίες που έζησαν στην συνέντευξη τύπου που δόθηκε χθες το μεσημέρι στο πνευματικό κέντρο της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας στο Πανόραμα.

Το οδοιπορικό στον Πόντο

"Αυτά τα γεγονότα πρέπει να προβάλλονται ανάλογα, γιατί αφορούν όχι μόνο την Ευξείνου Λέσχη Βέροιας, όχι μόνο την

Ημαθία αλλά και την πατρίδα μας, την Ελλάδα μας. Και νομίζω πως προσθέτουν κάποια στοιχεία στην σύγχρονη ιστορία μας" είπε αρχικά ο πρόεδρος της Ε.Λ.Β. κ. Γιάννης Μιχαηλίδης "ανοίγοντας" την συνέντευξη και επιχειρώντας παράλληλα να δώσει διαστάσεις...εθνικής σημασίας στην εξόρμηση αυτή της Ε.Λ.Β.

"Το πρόγραμμα μας βασικά είχε να κάνει με επισκέψεις σε πόλεις του Πόντου και από 'κει και πέρα ο καθένας μας μπο-

ρούσε να κάνει την δική του εξόρμηση στον τόπο της καταγωγής του" ανέφερε ο κ. Μιχαηλίδης μιλώντας για το ταξίδι των αναμνήσεων στην γη του Πόντου.

"Όλοι είχανε ζεστή την επιθυμία και έντονο τον πατριωτισμό να πατήσουν το χώμα στις πατρογονικές εστίες του Πόντου όπου μάλιστα πολλοί μετέφεραν και χώμα από εκεί κρα-

συνέχεια στην 3η σελ.

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

Του Γιάννη Μελετιδή

Κι από τότε καρτερεί... η καλομάνα!

Οι καγκελόφραχτες κρύφτιες των θηρίων άνοιξαν. Ξεχύθηκαν τα σαρκοβόρα αγρίμια να κατασπαράξουν τον Ελληνισμό του Πόντου, της Μικράς Ασίας και της Θράκης. Το καταχθόνιο σχέδιο των Τούρκων για τον αφανισμό των Χριστιανών "της καθ' ημάς Ανατολής" τέθηκε σε εφαρμογή από το 1916.

Ένοπλες ομάδες Τούρκων, σαν αγέλες λύκων, πλημμύρισαν και τα ποντιακά χωριά της Σεβάστειας.

Η καλομάνα έβλεπε τις συμμορίες των Τούρκων να φτάνουν στα σπίτια του κόσμου, να ατιμάζουν, να φονεύουν και να παίρνουν ό,τι τους αρέσει κι ύστερα ο εμπρησμός.

Το χωριό της καλομάνας βρισκόταν κι αυτό στο στόχαστρο των Τούρκων. Η οικογένεια του γιου της αποφάσισε να εγκαταλείψει το χωριό, όσο ήταν ακόμα καιρός. Αυτή ήταν η απόφαση της Δημογεροντίας.

Η καλομάνα αντιστάθηκε σ' αυτήν την απόφαση. Δεν ήθελε να φύγει από το σπίτι της, το χωριό της. Εδώ θα πεθάνω τους έλεγε. Ταπεινή κι ευσεβής καθώς ήταν εναπόθετε τη μοίρα της στο Θεό.

Οι εγγονοί της έπεσαν στα πόδια της. Την έπεισαν. Το

χωριό άδειασε τη νύχτα. Ήταν μια ολόπικρη νύχτα. Μια μεγάλη ανθρωποσειρά σχηματίστηκε. Υπόκωφα ακούγονται τα μοιρολόγια. Βροντές ταράζουν το στερέωμα. Χοντρές ψιχάλες έπεφταν στη γη. Χαλούσε ο κόσμος από την κακοκαιρία. Ήταν μήνας Νοέμβριος. Τα γύρω χωριά στις φλόγες. Τέτοια καταστροφή και τόσο θάνατο δεν είχαν ξαναδεί τα μάτια της καλομάνας. Η σειρά και του δικού της χωριού πλησίαζε. Ο πόνος της μεγάλος. Τι πόνος Θεέ μου! Γνώριζε καλά ότι στου τυράννου τον ίσκιο δεν υπάρχει ούτε τιμή, ούτε βίος, ούτε ζωή. Κι η στεριανή οδύσσεια άρχισε. Σ' ένα γαϊδουράκι ανέβασαν την καλομάνα. Δεν άντεχαν όμως τα κοκκαλάκια της στ' αδιάκοπο τραμπάλισμα. Τους παρακάλεσε να την κατεβάσουν κι άρχισε μια υπομονετική κι εκπληκτική πορεία με τα πόδια και το ραβδάκι της. Ποιος έλεγε ν' αντέξει. Γύριζε πότε πότε, ενώ ανέβαινε στα βουνά κι έβλεπε να καίγεται και το δικό της χωριό από τα κύματα της φωτιάς, που θεριεμένα αφροκοπούσαν και κατάνιαν τα πάντα. Σπάραζε η ψυχή της. Πολλά μερόνυχτα κράτησε η μαρτυρική πορεία. Μάτωσε η

ανηφορία από τις πληγές των ποδιών και ξύλιασαν τα μέλη των σωμάτων από το κρύο, την κακουχία και το ψυχικό μαρτύριο. Ξεριζωμένοι από τον τόπο τους ανέβαιναν σα φαντάσματα όλο και πιο ψηλά, σ' απάτητους από τους βαρβάρους ελεύθερους τόπους. Πέρασαν δάση, λαγαδιές, πλαγιές, φαράγγια, ραχούλες, στέγνωσαν μάτια και στόματα από την τρομερή δοκιμασία. Πολλοί πέθαναν τότε. Ιδιαίτερα το ψύχος θέριζε μωρά και γέροντες.

Τέλος σταμάτησαν σε τόπο ασφαλισμένο, ψηλό, αγναντερό προς τον κάμπο. Ανάσαναν. Βρήκαν εκεί κι άλλους ξεριζωμένους. Κοιτούσαν τον κάμπο πέρα μακριά, όπου βρισκόταν τα χωριά τους που η τούρκικη θηριωδία δεν άφησε τίποτε όρθιο. Η δύστυχη καλομάνα ζήτησε να της δείξουν κατά που πέφτει το χωριό της. Είχε χάσει τον προσανατολισμό. Ο εγγονός της ανέλαβε να τη βγάλει από την απορία. Της έδειξε ένα σημείο στον ορίζοντα, ανάμεσα ουρανού και γης, πέρα στο βάθος του κόσμου και της είπε: "Να, κατά κει πέφτει το χωριό". Τινάχτηκε ολόρθη. Η ψυχή κι η καρδιά της ξύπνησαν κι απαιτητικά αποζητούσαν το χωριό της. Ύστερα έκανε το σημείο του σταυρού και σιγά - σιγά έγειρε στο χώμα. Εκεί τη φύτευσαν μαζί με τον πόνο της. Κι από τότε καρτερεί... η καλομάνα!

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

1. Εσπασεν η γη

Σ' σή Μασσοῦκαν το νέον έτος την ημέραν οι Μασσοῦκάτ' έκσανε πολλά φορές το "εις πάσαν την γη εξήλθεν ο φθόγγος σου, ως δεξαμένην τον λόγον σου". Άμον πολλά εντόκεν σ' ωτία τουν και τηδέν κι εγροϊκοσαν.

Εξέβανε ασ' στην εγκλησίαν και ερωτούν τον δάσκαλον:

-Δάσκαλε, ντό έν το "εις πάσαν την γη εξήλθεν ο φθόγγος";

-Όλαν από πα ντό έν και 'κι εγροϊκάτ' ατο; Ιστέ λέει: Έσπασεν η γη και εξέβεν ο φέγγον!

Καλόν! Και το "ως δεξαμένην τον λόγον σου;"

-Ο δεξάμενον πα έτον εκεκά και είπεν έναν λόγον...

2. Πουρνόβραδυν

Ίνας Κανέτες τζαρτζής ελάσκουτον σα χωρία κ' επούλνεν βελόνια, ζινύχια κι άλλα φιλοβολέας.

Έτον και πολλά μασχαράνος.

Έναν ημέραν λέει ίναν χωρέτεν:

-Εσείν οι χωρέτ' ντό 'λιγο τρώτεν! Μίαν τρώτεν όντας σκούστουνε ας só κρεβάτ' κ' επεκεί η ώρα 10-11 κες εφτάτεν έναν καφαλτίν, ύστερα αναμένετεν τέσε, πότε θα ίνεται τ' ολημέρα να τρώμεν ολίγον κι άλλο και ξάν αναμένετεν τέσε πότε θα βραδύν, να τρώτεν και το βραδυνόν, κ' επεκεί τάσαχ 'ς só παρακάθ' και μίαν πα όντας θα κείσνε κά.

-Μώσε, σκύλ υιέ, κι άμ εσείς ασ' σ' εμάς πολλά μη

τρώτεν; Πέμε πόσον τρώτεν;

-Χμ εμείς; Εμείς τρώμε πουρνόβραδυν, πουρνόβραδυν, πουρνόβραδυν!..

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. ζα = ζώα
2. ζαίφης = αδύνατος
3. ζαντία = τρέλα
4. ζάρωμαν = λύγισμα
5. ζαρωτά = στραβά
6. ζαχρά = σπηρά
7. ζεγκίνης = πλούσιος
8. ζελεύω = ζηλεύω
9. ζεπίρα = κουνάβι
10. ζώσκουμαι = τυλίγομαι
11. ζέρταλο = βερίκοκο
12. θαμνίν = θάμνος
13. θέκω = τοποθετώ
14. θυμάριν = θυμάρι
15. θύριν = πόρτα

ΠΟΝΤΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ

Ξανθόν κορίτς (Ζαρηκούζ)

Γοργόρυθμος χορός, με κατεύθυνση προς το κέντρο του κύκλου αρχικά και μετά πίσω και στον τόπο. Κυκλικός χορός, που χορεύεται από άντρες και γυναίκες. Συμβολίζει τα καρπισμένα και ώριμα για θερισμό ξανθόχρωμα στάχια.

Κότσαρι

Χορός χωρίς τραγούδι, οι χορευτές κρατούνται από τους ώμους, κυκλικός με κατεύθυνση πάντα προς τα δεξιά. Χορεύεται από άνδρες και γυναίκες. Έχει μια ιδιαίτερη σφραγίδα Βακχικού χορού με ζωηρές κινήσεις, που φέρνουν πιο κοντά το νόημα του Διονυσιασμού. Χαρακτηριστικό γνώρισμα του χορού είναι το χτύπημα του τελευταίου βήματος των χορευτών κατά την αλλαγή των διαδοχικών θέσεων. Σαν εισαγωγή στο χορό έχουμε τέσσερα μέτρα με λύγισμα των γονάτων. Στο πρώτο και δεύτερο μέτρο έχουμε μετωρισμό του αριστερού ποδιού και στη συνέχεια πήδημα δεξιού ποδιού. Στο τρίτο λυγίζουν τα γόνατα και στο τέταρτο μετωρισμό του δεξιού ποδιού και πήδημα. Η μουσική αποτελείται από 16 μέτρα και το χορευτικό σχήμα εκτελείται τέσσερις φορές. Η λέξη ετυμολογείται από το κοτς και το ρήμα αίρω, υψώνω τα κότσια. Χορευόταν πολύ στον Δυτικό Πόντο.

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός

Τηλ. (23310) 28.356 - Βέροια - ΤΚ 59100

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ

Οικονομολόγος - Συγγραφέας

Θουκυδίδη 2 - Τηλ. (23310) 25.282

Βέροια (ΤΚ 59100)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός

Τηλ. (23310) 28.356 - Βέροια - ΤΚ 59100

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

6 ευρώ

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΑΦΟΙ ΠΑΤΣΙΚΑ Ε.Ε.

ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 10 -

ΤΗΛ. (23310) 66.913 - 61.160

FAX (23310) 66.979

Έγκαν στον κόσμο άγουρον

Αφιερωμένο στην οικογένεια του χοροδιδάσκαλου
της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας Βασίλη Ασβεστά.

Σο δύο χιλιάδες τέσσερα
έτον Τετράδ ημέρα,
σα εφτά τη Χορτοθερή
χαράς χαπάρ' επαίραν.

Θα τρνύν, θα φωτίεται
θα παίρ' την ευλοϊαν,
θα κούζ' νατον με τ' όνεμαν
μιζετέρ και παιδία.

Από Θεού έτον θέλεμαν,
ο Βασίλ'ς και η Ελπίδα,
με τη παιδί την γεννετήν
άσπρον ημέραν είδαν.

Σα σκολεία θα γράφκεται
για να έν σπουδαγμένος,
θα ίνεται επιστήμονας
τρανός και προκομένος.

Έγκαν στον κόσμο άγουρον
γιοσμάν και ζελεμένον,
μ' εγκάλιας και φιλέματα
έχ' νατον χαρεμένον.

Και όντας έρ' ται ο καιρόν
και θα φορεί την ζίπκαν,
χορόντας πουδέν κι θ' αφήν'
νιά ημέραν και νιά νύχταν.

Όσον ντο πάει η χαρά πλεθύν'
καμίαν κι θα χάται,
σσίκον άγουρον που έχ'
τιδέν πα κι φοάται.

Αν αναμένετε απ' εμάς
γνώμην και διαρμενίας
για να είστουν ευτυχεσμέν'
ποίστε κι άλλα παιδία.

Το Συμβούλιον

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Ευχαριστήριο

Η Ευξείνος Λέσχη Βέροιας πραγματοποίησε πριν από χρόνια, δύο εκδρομές στις αλησμόνητες πατρίδες με τη συμμετοχή μελών και φίλων της που ήθελαν να γνωρίσουν τη γη του Πόντου με τα θαυμάσια μνημεία των προγόνων μας.

Οι εκδρομές αυτές οργανώθηκαν έτσι ώστε να εντυπωσιάσουν αλλά και αν φέρουν στο φως τον ιστορικό και πολιτιστικό θησαυρό ενός ακμαίου ελληνισμού που ξεριζώθηκε κάτω από κακές διεθνείς συγκυρίες.

Για την επιτυχία τους εργάστηκαν με ζήλο και δίχως αμοιβή, εκτός των άλλων, πόντιοι χαρισματικοί καλλιτέχνες και ιδίως ο χειριστής της κινηματογραφικής μηχανής της Λέσχης Γιάννης Ταϊπλιάδης. Ο κύριος Ταϊπλιάδης, κάτω από τις γνωστές δύσκολες συνθήκες, όργωσε κυριολεκτικά τη Γη του Πόντου παίρνοντας ολοζώντανα πλάνα από τα ονειρεμένα μνημεία που άφησε ο Ποντιακός Ελληνισμός.

Και με τη συμπαράστασή του οι οκτώ αυτές κινηματογραφικές ταινίες προβλήθηκαν δωρεάν σε πολλές πόλεις ή χωριά της Ελλάδας. Τα δάκρυα και τα παρατεταμένα χειροκροτήματα, ιδίως των ξεριζωμένων Ποντίων, μιλούσαν με πύρινες γλώσσες για το πόσο δύσκολο είναι να ζει κανείς έχοντας έντονη νοσταλγική αναμνήσεις.

Πρόσφατα στείλαμε προς επεξεργασία σε ειδικό εργαστήριο της Θεσσαλονίκης τις οκτώ κινηματογραφικές ταινίες του οδοιπορικού και εν συνεχεία περάστηκε συμπυκνωμένο το πιο σημαντικό υλικό τους σε βιντεοκασέτες και DVD. Στη δύσκολη και χρονοβόρο αυτή διαδικασία συνέβαλαν ουσιαστικά πολλοί ειδικοί οι οποίοι δεν δέχτηκαν κανενός είδους αμοιβή.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευξείνου Λέσχης τους ευχαριστεί από καρδιάς διότι το έργο τους δίνει τη δυνατότητα να γνωρίσουμε μέσα στο σπίτι μας τη Γη του Πόντου με σχετικές σύντομες αφηγήσεις ιστορικού και πολιτιστικού περιεχομένου γύρω από τα εικονιζόμενα μνημεία. Οι συνεργάτες μας αυτοί είναι:

Ταϊπλιάδης Ιωάννης (εικονολήπτης), Σαββίδης Μάντης (λυράρης), Γεωργιάδης Αρχιμήδης (λυράρης), Ελευθερίου-Βεροιώτης Θεόδωρος (λυράρης) και Μπραβάκης Κώστας (Δ/ντής Ωδείου Βέροιας).

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Ο "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ" με χαρά θα φιλοξενεί την παρουσίαση βιβλίων και περιοδικών που αφορούν τον Πόντο. Οι ενδιαφερόμενοι παρακαλούνται να στέλνουν ένα αντίτυπο του βιβλίου ή του περιοδικού τους για τον παραπάνω σκοπό.

Εμπειρίες και εντυπώσεις της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας Οδοιπορικό "ζωής" στις αλησμόνητες πατρίδες και συμμετοχή στο Φεστιβάλ του "Κλούζ"

Εικοσαήμερο επισκέψεων και εκδηλώσεων σε Πόντο και Ιάσιο Ρουμανίας

τώντας ενθύμιο.

Για μας η επίσκεψη σ' αυτά τα μέρη ήταν μια χαρά από την μια μεριά και λύπη από την άλλη, όταν αντικρίζαμε τα γκρεμισμένα σπίτια των παππούδων μας, καθώς και τα κατοικημένα σπίτια σήμερα από τους Τούρκους, οι οποίοι βέβαια δεν φταίνε σε τίποτα αφού μάλιστα μάς υποδέχθηκαν και μάς φιλοξένησαν με προθυμία" είπε και συνέχισε: "Δώσαμε πολλά και πήραμε λίγα. Ένας πολιτισμός που παραδόθηκε στα χέρια των Τούρκων. Και μιλάμε για μνημεία, σχολεία κ.α. τα οποία οι Τούρκοι σήμερα τα αξιοποιούν με το δικό τους τρόπο. Όπως το μοναστήρι της Παναγίας Σουμελά, το οποίο από τις επισκέψεις όλων μας τους αποφέρει έσοδα, ενώ τόσο το μοναστήρι του Ιωάννη του Βαζελεώνα, όσο και του Περιστερώτα βρίσκονται εγκαταλελειμμένα και σε άσχημη κατάσταση. Έτσι λοιπόν με συγκίνηση, με χαρά αλλά και λύπη συγχρόνως επιστρέψαμε από τις αλησμόνητες πατρίδες".

Συμμετοχή στο φεστιβάλ "Κλούζ" της Ρουμανίας

Στη συνέχεια ο κ. Μιχαηλίδης αναφέρθηκε εν τάχει σ' ένα άλλο σημαντικό γεγονός στο οποίο συμμετείχε η Ε.Λ.Β., στο Φεστιβάλ του Κλούζ της Ρουμανίας. "Παρ' ότι η μετάβασή μας και η επιστροφή μας από το Κλούζ είχε να κάνει μ' ένα ταξίδι συνολικά 52 ωρών, η υποδοχή που μας επιφυλάχθηκε εκεί ήταν πολύ θερμή. Στο ταξίδι αυτό συμμετείχαν το χορευτικό τμήμα της Ε.Λ.Β. με υπεύθυνο του χορευτικού τον Δημήτρη Τσιαβό. Ακόμη η Έφη Πασχαλίδου ήταν υπεύθυνη για τη συμπεριφορά και την διαμονή των παιδιών του χορευτικού, ενώ η Βούλα Καβζαλίδου είχε διπλό ρόλο, ως χορεύτρια και ως μεταφράστρια. Επίσης από πλευράς διοίκησης της Ε.Λ.Β. συμμετείχαν οι Νίκος Ιακωβίδης και Θόδωρος Κωνσταντινίδης, ενώ σημαντική ήταν η βοήθεια που προσέ-

φερε με την μεσολάβησή του για τη συμμετοχή μας στο φεστιβάλ του Κλούζ του κ. Γιώργου Τσουπελάκου. Συνολικά στο ταξίδι αυτό συμμετείχαν 37 άτομα".

Αμέσως μετά η σκυτάλη δόθηκε στον κ. Δημήτρη Τσιαβό, ο οποίος αναφέρθηκε με περισσότερες λεπτομέρειες γύρω από την συμμετοχή και την δραστηριότητα της Ε.Λ.Β. στο Φεστιβάλ του Κλούζ που πραγματοποιήθηκε στο διάστημα 27 Ιουλίου - 5 Αυγούστου. "Στο Φεστιβάλ αυτό" είπε "συμμετείχαν χορευτικά συγκροτήματα που εκπροσωπούσαν 10 χώρες (Ρουμανία, Ελλάδα, Βουλγαρία, Ισραήλ, Τσιμπου, Ουκρανία, Μολδαβία, Κίνα, Γαλλία, Ρωσία) ενώ εγώ, ο Βασίλης Ασβεστάς και η Έφη Πασχαλίδου δουλέψαμε πάνω σ' ένα πρόγραμμα χορών. Συγκεκριμένα δουλέψαμε πάνω σε 30 χορούς".

Όπως ανέφερε ο κ. Τσιαβός την πρώτη μέρα της παραμονής στο ΚΛΟΥΖ έγινε πεντάλεπτη ενημέρωση από το χορευτικό τμήμα της Ε.Λ.Β. για το πρόγραμμα που επρόκειτο να παρουσιάσει. Η δεύτερη μέρα περιελάμβανε επίσκεψη στο Βοτανικό κήπο και επίσκεψη στις τοπικές αρχές, ενώ το βράδυ (στις 8) ξεκίνησε η εκδήλωση στην οποία το κάθε συγκρότημα παρουσίασε το πρόγραμμά του μέσα σ' ένα 15λεπτο.

"Εκείνο που εντυπωσίασε όλους ήταν ότι χορεύαμε κυκλι-

κά και συντονισμένα, ενώ όλα τα συγκροτήματα που πήραν μέρος στο φεστιβάλ ζήτησαν τη συνεργασία μαζί τους μέσω της διερμηνέας και χορεύτριας μας, της Βούλας Καβζαλίδου" τόνισε ο Δημήτρης Τσιαβός.

Ακόμη, οι χορευτές του τμήματος της Ε.Λ.Β. πήραν μέρος στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στην πόλη Τούντα (30 χλμ. απόσταση από το ΚΛΟΥΖ) εντυπωσιάζοντας τους θεατές (μια και κάθε φορά παρουσιάζαν και κάτι το διαφορετικό) καθώς επίσης και στην εκδήλωση που έλαβε χώρα στην πόλη Χουεντίν, ολοκληρώνοντας την παρουσία τους στο Ντες για να πάρουν ακολούθως τον δρόμο

του γυρισμού στη Βέροια.

Η επίσκεψη στο Ιάσιο

Τέλος ο κ. Μιχαηλίδης έκανε αναφορά και στην επίσκεψη των μελών της αποστολής της Ε.Λ.Β. στην πόλη του Ιαίου (που σημειωτέον πραγματοποιήθηκε με την οικονομική στήριξη του Δήμου Βέροιας και την μεσολάβηση του κ. Κουπατσιάρη) όπου μεταξύ άλλων ξεναγήθηκαν στο Θέατρο Νεολαίας της πόλης και στην εκκλησία των Τριών Ιεραρχών στην οποία - όπως είναι γνωστό - ο πρίγκιπας Αλέξανδρος Υψηλάντης είχε πάρει την ευλογία του Μητροπολίτη και ξεκίνησε τον αγώνα της Ελληνικής Επανάστασης το 1821.

Παύλος Τουτουτζίδης

Η τελετή λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων είχε έντονο ποντιακό χρώμα. Το χορευτικό συγκρότημα του Συλλόγου ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ - ΚΟΜΝΗΝΟΙ με 60 χορευτές υπό την αιγίδα της ΠΟΕ (Παρποντιακή Ομοσπονδία Ελλάδος) σκόρπισε ρίγη συγκίνησης στους 70.000 θεατές στο Ολυμπιακό Στάδιο της Αθήνας αλλά και σε δισεκατομμύρια τηλεθεατών σε όλο τον κόσμο. Ο Πυρρίχειος χορός που εκτελέστηκε με αριστοτεχνικό τρόπο από τους χορευτές έκανε υπερήφανους τους πόντιους στα πέρατα της οικουμένης.

Φωτογραφία από το Ολυμπιακό Στάδιο της Αθήνας κατά την τελετή λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων 29-08-04.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕ ΤΟΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

Ζάκυνθος 7-10-2004

Αγαπητέ "Αργοναύτη",
Είναι γνωστή η τακτική μερικών (ελαχίστων, ευτυχώς) συνελλήνων μας, οι οποίοι πότε - πότε ξεσπούν εναντίον μας, "στολίζοντάς μας" με κοσμητικά επίθετα, κάθε άλλο παρά εθνικώς αποδεκτά! Εις αντιστάθμισμα έχουμε την πλειοψηφία των συνελλήνων μας, οι οποίοι διάκεινται φιλικώς και άκρως υποστηρικτικώς προς εμας τους Πόντιους!
Ένας απ' αυτούς και ο (παντελώς άγνωστός μου) κ. Ανδρέας Τσίρος, συντ. Δάσκαλος, ο οποίος αρέσκεται να καταχωρεί τα διανοήματά μας στον Τύπο της ιδιαίτερης πατρίδας του Πύργου Ηλείας. Ο κ. Ανδρέας Τσίρος και άλλοτε, προ ετών, είχε εκφραστεί με κολακευτικούς χαρακτηρισμούς υπέρ των Ποντίων. Αλλά, τούτη τη φορά, από τις στήλες της πυργιώτικης εφημερίδας "Παρατηρητής", υπερέβη τον φιλοποντιακό εαυτόν του σε επαίνους και σχολιασμούς για μας τους Πόντιους!
Επειδή συγκινούμαι τα μέγιστα κάθε φορά που διαβάζω κάτι το υμνητικό υπέρ των Ποντίων, γραμμένο από ΜΗ Πόντιους (κι αυτό για μένα είναι πολύ σημαντικό!) σπεύδω να σας στείλω αυτό το τόσο ωραίο κείμενο του κ. Ανδρέα Τσίρου και να παρακαλέσω να αναδημοσιευθεί στον "Αργοναύτη".
Είμαι βέβαιος ότι θα το χαρούν οι φίλοι συμπατριώτες του Ν. Ημαθίας, όπως το χάρηκα κι εγώ!
Τέτοια κείμενα, που αναδεικνύουν τις αρετές της ράτσας μας, καλό είναι να γίνονται ευρύτερα γνωστά στον περίγυρό μας!
Να, λοιπόν, που υπάρχουν συνέλληνές μας, οι οποίοι μας συμπαθούν και μας υποστηρίζουν. Καλό, λοιπόν, και παρήγορο για μας το ότι πληθαίνουν οι φιλοπόντιοι υποστηρικτές μας!

Τα' εμέτερος
Ανδρέας Ελ. Ταταρίδης
Ζάκυνθος

Πόντιοι

Ένας λαός, μια φυλή, μια ράτσα όταν είναι προορισμένη από το Θεό να ζήσει, δεν χάνεται. Δέκα να μείνουν πολλαπλασιάζονται, αυξάνονται, πληθαίνουν και μεγαλουργούν. Γιατί το θέλει ο Ύψιστος. Επειδή το λαχταρούν αυτοί. Τέτοιος λαός είναι οι Πόντιοι. Ευλογημένος, άξιος, πα-

ραγωγικός, ατέλειωτος.

Μπράβο! Τους θαυμάζω, τους σέβομαι, τους αγαπώ πολύ τους Πόντιους.

Κι αν θέλησαν οι Τσέτες και ο Κεμάλ να τους εξοντώσουν, δεν τα κατάφεραν. Γιατί οι Πόντιοι είναι Έλληνες. Και οι Έλληνες αναγεννώνται εκ της τέφρας τους. Δεν χάνονται.

Τους έκαψαν, τους ρήμαξαν, τους αποδεκάτισαν, αλλά έμεινε μπόλικη μαγιά και στην Τραπεζούντα και στη Σαμψούντα και αλλαχού. Και θέρειψαν και στοίχειωσαν. Δεν αφανίστηκαν. Ξαναγεννήθηκαν και μεγαλουργούν όπου κι αν βρίσκονται. Γιατί και στα παράλια του Πόντου υπάρχουν ακόμη και σήμερα και μάλιστα πολλοί. Άσχετα αν ορισμένοι απ' αυτούς κάτω από πιέσεις, βασανιστήρια και δύσκολες καταστάσεις φθάσαν στο σημείο να είναι κρυφοί Χριστιανοί.

Θα μου επιτρέψετε να παραθέσω μερικά ιστορικά στοιχεία για την επαλήθευση των προαναφερθέντων.

353.000 ήσαν οι Πόντιοι από το 1,2 εκατομμύριο των Ελλήνων που εσφάγησαν ή απηγχονίστηκαν ή εκτελέστηκαν το 1922 εις την Μικρασιατικήν Καταστροφήν.

Η συμφορά και η γενοκτονία είχε αρχίσει από το 1916, συνεχίστηκε το 1917, για να κορυφωθεί το 1919, όπου ολόκληρα χωριά εκάψαν, γυναίκες εβιάσθησαν, εκκλησίες και σχολεία γεμάτα από γυναικόπαιδα και ηλικιωμένους έγιναν στάχτη. Αμέτρητοι από τις κακουχίες και την ταλαιπωρία υπέκυψαν.

Ήταν ρητή εντολή, να χαθεί κάθε τι που θα θύμιζε Ελληνοπόντιο, Ίωνα, Έλληνα.

Αυτοί είναι οι φίλοι μας οι Τούρκοι.

Αδίστακτοι, αιμοβόροι, εκδικητικοί, απολίτιστοι και βάρβαροι.

Όμως ο Έλληνας είπαμε δεν λυγάζει. Δεν κάμπτεται ό,τι και να πάθει, όσα και να τραβήξει. Γιατί έχει δυνατή ψυχή. Έχει φοβερό μυαλό. Πείσμα ασυνήθιστο. Εργατικότητα παροιμιώδη.

Ξεκινάει από το τίποτα και γίνεται θεριό. Δεν ξεχνά και τιμωρεί το φταίχτη του. Φυλάει την πατρίδα του. Τιμά τη θρησκεία του. Σέβεται τους προγόνους του και συνεχίζει να γράφει ΙΣΤΟΡΙΑ.

1ο Υ.Γ.: Από 1,5 εκατομμύριο Έλληνες που ήρθαν στην Ελλάδα το 1922, πολλές χιλιάδες ήσαν Πόντιοι.

2ο Υ.Γ.: Αδελφοί Πόντιοι, κοντά μας έχετε σιγουριά, α-

σφάλεια, αλληλεγγύη. Δεν σας ξεχωρίζουμε. Έχετε γίνει ένα με μας. Ρέει στις φλέβες σας το ίδιο αίμα, το δικό μας. ΕΛΛΗΝΙΚΟ.

Έχουμε ανοίξει την αγκαλιά μας και σας προστατεύουμε, όπως η μάνα το πουλί της. Γιατί σας αξίζει. Σας πρέπει.

• "Παρατηρητής" 7-6-2004

2. ΠΟΝΤΙΟΙ

Επειδή σέβομαι και εκτιμώ τους Πόντιους για τα πολλά προτερήματα που έχουν, τις πάμπολλες αξιοσύνες, το οξύ πνεύμα, τις αναρίθμητες αρετές, τις ωραίες συνήθειες, τη φοβερή παράδοση και το φανατισμό γύρω από την ΠΑΤΡΙΔΑ, τη ΘΡΗΣΚΕΙΑ, την ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ, θα έρθω αντιμέτωπος μ' αυτούς που έχουν βγάλει κάτι... αστεία "ανέκδοτα" και ευτυχώς ελάχιστα φορές διακωμωδούν - ζητώ συγγνώμη για τη χρήση

της λέξης - τους αξιολάτρευτους και αξιοθαύμαστους αυτούς συμπατριώτες μας.

Ωραία γλεντούν. Θαυμάσια χορεύουν και υπέροχα ζουν. Φιλότιμοι και φιλόξενοι εις το έπακρον. Αν οι σιχαμεροί γείτονές μας τούρκοι και εχθροί θέλησαν να τους ξεκληρίσουν, να τους αφανίσουν, με τη γενοκτονία που πολύ σωστά έχει χλιοειπωθεί και μυριάκις έχει γραφεί, ΔΕΝ ΤΑ ΚΑΤΑΦΕΡΑΝ.

Γιατί οι Πόντιοι έχουν δύναμη ΜΕΓΑΛΗ. Δεν παραιτούνται εύκολα. Και καλά κάνουν. Αγωνίζονται για τον τόπο τους, για τη γενιά τους, για τα χαμένα αδέρφια τους, για την όχι ξεχασμένη πατρίδα τους.

Εύγε σας αδέρφια. Συνεχίστε με το ίδιο πείσμα της διαμαρτυρίας.

Φωνάξτε. Κάτι θα βγει. Κάποια ωφέλεια θα έχουμε. Κάποτε θα... ξυπνήσουν και οι μεγάλοι για να μας δώσουν αυτά που μας ανήκουν.

Να τιμωρήσουν τους φταίχτες.

Καλή δύναμη.

Καλή επιτυχία.

Ζήτω ο ποντιακός λαός!!!

Ανδρέας Π. Τσίρος

σ. Διδάσκαλος

* "Αυγή" Πύργου 3-6-2000

ΣΗΜ. "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ": Ευχαριστούμε θερμά τον αγαπητό μας συνεργάτη κ. Ανδρέα Ταταρίδη που σκέφτεται τον "Αργοναύτη".

Η Ρωμανία κι' αν επέρασε

ανθεί

και φέρει κι' άλλο

Γραικός - Έλληνας - Ρωμηός

Του Γ.Θ. Παπαδόπουλου
Επιτ. Λυκειάρχη

Πολύς λόγος γίνεται τον τελευταίο καιρό στα ΜΜΕ για τις λέξεις Γραικός - Έλληνας - Ρωμηός (Ρωμιός). Μερικοί μάλιστα έφτασαν στο σημείο να πουν πως "είναι μειωτική η ονομασία "GREEK - CREECE" και πως επεβλήθη από ανθέλληνες του εξωτερικού" για να μας υποτιμήσουν. Νομίζω πως είναι ακραίες θέσεις και δεν ανταποκρίνονται στην αλήθεια. Αν θελήσει κανείς να κάνει μια μυθολογική αλλά και ιστορική προσέγγιση του θέματος, θα διαπιστώσει τα παρακάτω:

Η Ελληνική Μυθολογία χρησιμοποιεί και τις δύο λέξεις παράλληλα (Γραικός - Έλληνας) και τις θεωρεί ατόφιες ελληνικές. Λέγει, λοιπόν, πως ο Γραικός ήταν γιος του Δία και της Πανδώρας. Οι Γραικοί κατοικούσαν στην Ήπειρο, στην περιοχή της Δωδώνης, ενώ ο Έλληνας ήταν γιος του Δευκαλίωνα και της Πύρρας και κατοικούσαν στην περιοχή της Φθιώτιδας. Άρα και οι δύο λέξεις χρησιμοποιούνται ισότιμα και ισοδύναμα στην αρχαία ελληνική μυθολογία.

Στα ιστορικά χρόνια επιβεβαιώνεται η ύπαρξη και των δύο λέξεων. Ο Αριστοτέλης (Μετεωρ. Ι 352 Β2) λέγει ότι εκεί κοντά στη Δωδώνη "ώκουν οι Σελλοί και οι καλούμενοι τότε μεν Γραικοί, νυν δε Έλληνες". Κατά τους Αλεξανδρινούς χρόνους το "Γραικός" χρησιμοποιείται μαζί με το "Έλληνας" ως κοινό Εθνικό όνομα των Ελλήνων. Αλλά και στους Βυζαντινούς καθώς και στους νεώτερους χρόνους, επειδή το "Έλληνας" έπεσε στη σημασία του "ειδωλολάτρης", έμεινε ως εθνικό όνομα το "Γραικός", παράλληλα με το Ρωμηός - Ρωμιός.

Στο "Πάριο μάρμαρο" διαβάζουμε: "Έλληνες ονομάσθηκαν οι το πρότερον Γραικοί καλούμενοι".

Ο μεγάλος λατίνος Κικέρων αποκαλεί τους Έλληνες "Γραικίλους" και μετά απ' αυτόν οι Λατίνοι συγγραφείς ονομάζουν τη Μεγάλη Ελλάδα "MAGRA GRAECIA".

Από εδώ, ίσως, διαδόθηκε η ονομασία GREEK - CREECE στην Ευρώπη και όχι "... για να μας υποτιμήσουν οι ανθέλληνες του εξωτερικού", όπως μερικοί ισχυρίζονται.

Άλλωστε, και ο ίδιος ο Αδαμάντιος Κοραΐς μιλάει για το γένος των Γραικών και ο Ρήγας ο Βελεστινλής λέγει: "Το όνομά μου είν' Έλλάς κοινώς δε και Γραικία".

Ο δε Αθανάσιος Διάκος είναι γνωστό πως απαντά στους Τούρκους που πρόκειται να τον σουβλίσουν, αν δεν αλλάξει την πίστη του:

"Τι λες αυτού βρωμόσκυλα,
σκυλιά μαγαρισμένα,
ν' εγώ Γραικός γεννήθηκα,

Γραικός, θε ν' αποθάνω
Και στο σουβλί ταν έβανω
Κι αυτός χαμογελάει".

Εδώ φαίνεται όλη η αποφασιστικότητα του ανθρώπου που πιστεύει στη φυλή του, στη Θρησκεία του και στο Γένος του.

Όμως και το Ρωμηός χρησιμοποιείται ισότιμα. Όταν οι Τούρκοι προτείνουν στον Παπαθύμιο Βλαχάβα:

"Γίνεσαι Τούρκος, βρε παπά, και ούλα σ' τα συμπαθώ", αυτός απαντά:

"Ρωμηός εγώ γεννήθηκα, Ρωμηός θε να πεθάνω".

Αλλά και η χλιοτραγουδησμένη "Ρωμανία" θα προκαλέσει τον πικρό και αβάσταχτο θρήνο:

"Αϊλί εμάς, και βάϊ εμάς,
πάρθεν η Ρωμανία".

Ή
"Η Ρωμανία πέρασεν,
η Ρωμανία πάρθεν".

Ή
"Η Ρωμανία κι αν πέρασεν,
ανθεί και φέρει κι άλλο".

Στο ηπειρωτικό τραγούδι "Δυό παιδιά Ρωμιόπουλα" μια Τουρκάλα προσπαθεί να πείσει δύο Ρωμιόπουλα, που την υπηρέτούν, να γίνουν Τούρκοι.

Εκείνοι αντιστρέφουν τις προτάσεις και λένε:

"Γένεσαι, κυρά, Ρωμιά,
να χαρείς την εκκλησιά,
τ' άγια, τα 'κονίσματα
και τα βαγγελίσματα".

Παράλληλα όμως χρησιμοποιείται και η λέξη "Έλληνας".

Στα δημοτικά τραγούδια του Πόντου και συγκεκριμένα στο "πάρσιμο της Πόλης" βλέπουμε:

"Την Πόλην ώνταν ώριζεν ο Έλλεν (Έλληνας) Κωνσταντίνον" και στο τραγούδι που θρηνεί για την πτώση της Τραπεζούντας διαβάζουμε:

"Εγώ έμουνα μάστορας 'ς σ' Έλληνικά τα κάστρα κι οι Έλλην' έμέν ώρισαν, κατέβα συ 'ς την Πόλην".

Μετά την επανάσταση του 1821 επιβάλλεται πλέον το "ΕΛΛΗΝ" αντί του "Γραικός και Ρωμηός". Ο Γέρος του Μωριά προτρέπει τα παλικάρια του εναντίον των Τούρκων λέγοντας:

"Απάνω του βρε Έλληνας...".

Ανακεφαλαιώνοντας βλέπουμε πως χρησιμοποιήθηκαν και χρησιμοποιούνται οι λέξεις Γραικός - Έλληνας - Ρωμηός χωρίς να υποκρύπτονται ανθεθνικές υποβολιμαίες προεκτάσεις.

Πριν κλείσω το σημειώμά μου αυτό θα ήθελα να ανα-

φερθώ στους Έλληνες που μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών το 1923 ανάμεσα στους Έλληνες και Τούρκους, έμειναν στον Πόντο. Είναι οι λεγόμενοι Κρυπτοχριστιανοί, που δεν είναι λίγοι, γύρω στις 200-250 χιλιάδες.

Κουβεντάζοντας μ' αυτούς, τους ακούει κανείς να λένε: "Εμείς οι Ρωμαίοι είμε 'ς άμον εσάς". Και εμείς οι Ρωμιοί είμαστε, σαν και εσάς.

* Αναδημοσίευση: "Ποντιακά Νέα", Αριθμ. Φύλλου 322, 1996.

Σεπτέμβριος - "Σταυρίτες"

"Ο Σταυρίτες ρούζ τα φύλλα
και ξεραίν' όλα τα ξύλα"

"Σταυρίτες" τ' όνομα του μήνα, παρμένο από την ύψωση του Τιμίου Σταυρού στις 14. Γίνονταν ένα περίφημο πανηγύρι στις ψηλόραχες της "Κιθάραινας", ένα ονομαστό κοντινό στην Τραπεζούντα χωριό με τα "λεφτοκάρα" και τ' άλλα του τα καλά, όπου εμφανίζονταν όλοι οι λεβέντες της ευρείας περιφέρειας ντυμένοι με τις επιχώριες ενδυμασίες, αρματωμένοι, σαν σ' επίδειξη των ποικίλων τους στολών.

Μέσα στο Σεπτέμβριο γίνονταν μελέτες για καινούργιες κατασκευές κι εγκαταστάσεις και στρώνονταν προγράμματα για καλλιέργειες, για τις δουλειές του χειμώνα μερικά, και του επόμενου χρόνου γενικά.

Οι προνοητικοί νοικοκυραίοι, ιδιαίτερα του εσωτερικού και όχι σπάνιες φορές, δύο και τρεις μήνες από τα πολλά χιόνια του Παρυάδρη και της Ζύγανας, δεν επικοινωνούσαν με την Τραπεζούντα και τα δικά τους επαρχιακά κέντρα, έκαναν όλες τις προμήθειες του χειμώνα.

Καβουρμάδες, κουϊρούκια, πυθάρια ελιές και λάδι, κορκότα, τραχανά, πληγούρι, φούρνικον, παστά διάφορα και χαψία, παστίλας, κοβλάκια βούτερον, καρύδα, λεφτοκάρα, ξηρά σύκα, τσίρα, αποξηραμένες αρμάθες πρασινοφάσουλα, φύλλα ταψιού, μακαρίναν, αμπελόφυλλα για σαρμάδες, σακκιά αλεύρι, ρύζι, ζάχαρη και μέλι, και προπαντός σιτάρι, σαν την πιο βασική τροφή, γι' αυτό απ' το στάρι γεννήθηκε η λέξη "σταρχίαζαν τ' οσπίπα".

Οι παραθεριστές στο τέλος του μήνα γύριζαν στη βάση τους.

Οκτώβριος - "Τρυγομηνάς"

"Σον τρυγομηνάν τρυγίεις
Έναν σπέρτς, και δέκα πέρτς..."

Τρυγομηνάς λέγονταν στον Πόντο, γιατί είναι ο μήνας του τρυγητού στ' αμπέλια, του τρύγου γενικότερα, τελευταίο καρπομάζωμα, σταφύλια, κάστανα, ελιές, γλυκο - κολοκύθα, "καστανίτες" κ.λπ. για "γαλοφάι" και πετιμέζια, συγκομδή του όψιμου καλαμποκούφυλλου "φύτρα" που στέγγωναν στον ίσκιο, έξοχη για τις γαλακτοφόρες αγελάδες θερμαντική τροφή τον χειμώνα.

Στον Πόντο ιδιαίτερα, πληθωρικά ευδοκίμοσε η "ροδαφινιά" πελώριο οπωρόδενο με φθινοπωρινή στην ωρίμανση καρπό, νόστιμος, τραγανός, κερασόφερνος, μα λίγο στυφός καρπός, με μεγάλο σαν του σταφυλιού βότρυγα, πυκνόρογο όμως.

Τα "ροδάφια" με το χαρακτηριστικό τους άρωμα, που γίνονταν πολύ εύγευστο ξηρόκαρπο, για το χειμώνα, τα λεγόμενα "τσίρα" τα έκαμαν και κομπόστα.

Πολλοί Πόντιοι λόγιοι που τους προσείλκυε και γοήτευε η μελέτη του Ευαγγελίου, ιδιαίτερη αδυναμία έτρεφαν στον Ευαγγελιστή Λουκά, για το ύφος, την ερμηνεία και το γενικότερο ιστορικό και διδακτικό περιεχόμενο των Ευαγγελίων του, αλλά και γιατί στον χρωστήρα του Αγίου Αποστόλου, Γιατρού και Καλλιτέχνη, οφείλεται η ανιστόρηση της θρυλικής εικόνας της Παναγίας Σουμλά γι' αυτό και τιμούσαν τη μνήμη του μέσ' στον μήνα.

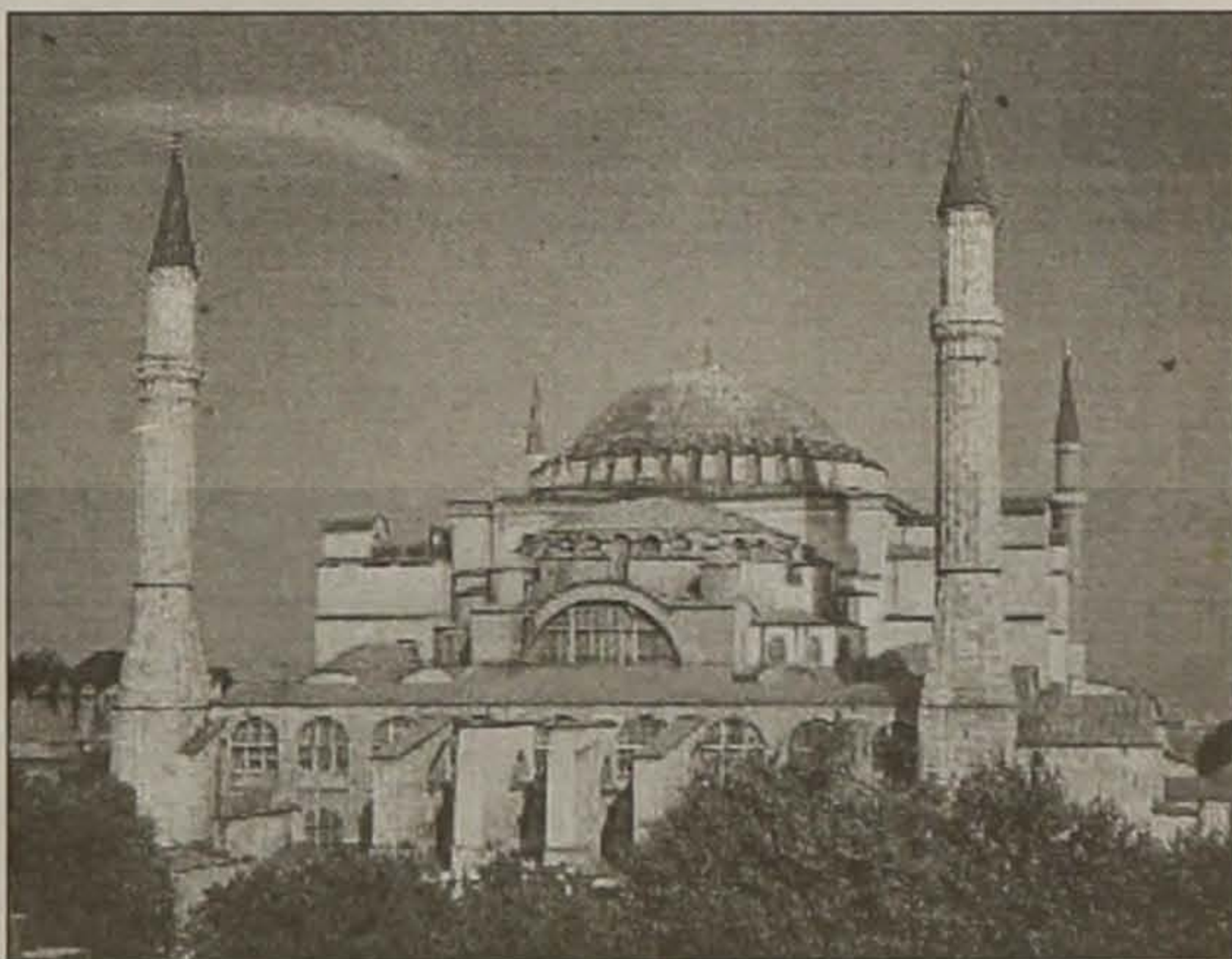
Γιορτάζονταν και η μνήμη του Αγίου Δημητρίου και πολύς γίνονταν λόγος για τον Πολιούχο της Θεσσαλονίκης, τον Μυροβλήτη.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Από το υπέροχο ημερολόγιο έτους 2003 της Ένωσης Ποντίων Αργυρουπόλεως.

Το Όρομαν

Ας έβλεπα έναν όρομαν ν' εβγών αλεθε-
νόν...

Να έμνε λέει έναν πουλίν, έναν μικρόν πουλόπον, να επέτανα κι εκόνενα σ' Αγιάς Σοφιάς την Πόρταν κι έχπιζα τη φωλέα μου σουμά στην Παναϊαν, να καλατσεύω Ρωμείκα, να σαίρεται η καρδιάς, να τραγοδώ βυζαντινά ούλια τα ψαλμωδίας.

Να έμ, να έμ, έναν μουμούλ τη Θεού μερμηγκόπον, να έμπαιναν και πορπάταγα σα μάρμαρα της Πόλης, να έμπαινα απές στην Εγγκλησιάν σουμά σο Άγιον Βήμα κ' επάν σο γλυκοχάραγμαν ν' ακούγω λειτουργίαν. Να έβλεπα τον Ουστινιανόν ν' εμπαίν στην εγκλεσιάν με τα χρυσά τα λόματα, τ' ασημοκεντωμένα, ν' ανοίουσαν κ' ουρανοί ν' εμπαίν ο Πατριάρχης Άγιος κι αναμάρτητος απάν ση γην Θεός να προσκυνώ την χάριν του άμον Χριστιανός.

Να έλεπα την χρυσαυγήν ν' εμπαίν σα παραθύρια και να φωτάζ να παρλαεύ σίλια αχτίδας, γαλάζα μπλε χρωμαπιστά όλεν η Εγκλεσία, ν' αστράφτ' το τέμπλον το χρυσόν και τα χρυσά καντήλας.

Κι ο Δέσποτας να ευλογεί, κι ο Αρχάγγελος να ψάλλει, κι η Ρωμιοσύνη προσκυνά

κι η Ρωμιοσύνη ψάλλει...

Και τα καμπάνας αν έκουγα έμορφα να λαλούνε, απές σου Βοσπόρου τα νερά κι απάν στην Άγιαν Πόλην, η ψύμ' πουλί θα επέτανεν ση Παραδείσ' τ' αλώνι. Θεέμ' αείκον όρομαν ατόσον γλυκίαν και θεϊόν ελπét για πείμεν εχωρεί σ' όρομαν το καλλίον.

Κική Καντζίδου - Βασιλειάδου

Μια αλησμόνητη κριτική

Ήταν η πρώτη του "Ξενητέα". Επτά Απριλίου 1046.

Είχε τελειώσει η παράσταση. Ήμουν ευχαριστημένος γιατί, άσχετα με τα συγχαρητήρια των γνωστών - που το κάτω κάτω της γραφής μπορούσαν πολλά να ήσαν και τυπικά, - έβλεπα τον κόσμο πραγματικά συγκινημένο και ενθουσιασμένο.

Σαν άδειασε ολότετα η αίθουσα, που ήταν "κατάμεστη κόσμου", βγήκα κι εγώ. Στα προπύλαια ήσαν πολλοί που μ' επιείμεναν, αρκετοί γνωστοί, οι περισσότεροι άγνωστοι. Τους ευχαρίστησα όλους για τα καλά τους λόγια.

Ήμουν πια ελεύθερος και τράβηξα για τ' αμάξι. Εκεί συνέβηκε αυτό που θα σας διηγηθώ και που δεν θα το ξεχάσω ποτέ...

Με σταμάτησαν τρεις γριούλες πόντιες, από την Κρώμη, το χωριό του "Ξενητέα", το χωριό μου.

Η νεώτερη θα ήταν πάνω από εξήντα πέντε χρόνων. Ήσαν βουρκωμένες. Οι δύο μ' αγκάλιασαν και με φίλησαν. Δεν είπαν λέξη, γιατί κλαίγανε. Η τρίτη έβαλε τα δύο της κοκκαλιάρικα χέρια πάνω στους ώμους μου και κοιτώντας με μείνε τα μάτια μου είπε:

- "Ναι, ρίζα μ'! Πώς επόρεσες και έγκες μας απές ση Κρώμ', κι εζήσαμε με τα' αποθαμμέντες και με τοι ζωντανούς εμούν; Ναι, στερέα μ' ντό φώτησιν εδώκε σε ο Θεόν και εχάρτσες μας αγούτο την ώραν; Να έεις την ευσύν μου. Την ευσύν εμούν να έεις. Οσήμερον αν αποθάνωμε, άχ, κι θα λέγωμε, και κανείς μη κλαίγει μας".

Μ' αγκάλιασε, με φίλησε και μαζί με τις άλλες μ' άφησε δακρυσιμένο, σαν τις ίδιες.

Αυτή ήταν η πρώτη, αυθόρμητη και πιο κολακευτική κριτική για τον "Ξενητέα" μου.

+ Φίλων Κτενίδης

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

-Που κι νουνιζ όνταν κάθεται θαμάσκεται όνταν σκούται.
(Για κείνους που δεν σκέπτονται τις συνέπειες των πράξεών τους)

-Τ' άλογο σ' όμπου κι θα πιν νερόν τη κάκου μη σύρτες ατο.
(Σε μέρος όπου δεν μπορεί να πιει νερό το άλογο (π.χ. σε πηγάδι) μην το πάς, του κάκου).

-Ξένον άλογον που καβαλκεύ αγγήγορα κατηβαίν...
(Για κείνους που επιχειρούν τ' αδύνατα)

-Με τα ξένα φτερά ατόσον πετάς...
(Για κείνους που επιτυχαίνον προσωρινά, με ξένα μέσα).

-Τ' αδελφια όνταν ετάβιζαν οι παλαλοί εσέρουσαν...
(Για κείνους που ελπίζουν οφέλη από την διαμάχη φίλων).

-Ο κόσμον εχαλάουτον κι η γριά εξεροχτενιούτον.
(Για κείνους που αδιαφορούν για τα γινόμενα ολόγυρά τους).

-Οβγόν που κλέφτ', κοσάραν πα κλέφτ.
(Εξ άνυχος τον λέοντα)

-Ξένον πόνον, ξένον όρομαν.
(Για όσους δεν ανπλαμβάνονται την θέση των άλλων)

-Άλλος τρώει και σπάν' κι άλλος τερει και σπάν'...
(Για άδικη κατανομή των αγαθών)

-Π' αγγηγορεί ν' αρχονταίν συγερά στην εφτωχίαν.

-Μην κλαις κιφάλ ντο έπαθεν κλάψον ντο θα παθάνεις.

-Ο θείο μ' είσεν ατο κι η θεία μ', επεθύμανεν ατό.

-Σε χαμελέτεν που μέν' θ' αλευρούται.

Λαζοί και Έλληνες του Πόντου

Αποτελεί ασυγχώρητη ιστορική άγνοια να ταυτίζονται οι Έλληνες του Πόντου και οι Λαζοί, γιατί μεταξύ τους δεν υπάρχει καμία εθνολογική σχέση.

Οι Λαζοί είναι ένα μικρό εθνάριο με 150.000 κατοίκους, περίπου, και έλκουν την καταγωγή τους από τα διάφορα έθνη του Καυκάσου, όπως των Μιγγρέλων, Ιβήρων, Απαζάδων, Κιρκασίων.

Οι Λαζοί χρησιμοποιούν το τουρκικό αλφάβητο και η γλώσσα τους συγγενεύει με την ιβηρική. Έχουν δικά τους ήθη και έθιμα και ουδέποτε υποστήριξαν ότι είναι Έλληνες, γιατί γνώριζαν ότι αποτελούν ξεχωριστό έθνος.

Το ίδιο όμως δεν συνέβαινε με τους Πόντιους, που σε κάθε ευκαιρία τονίζαν την ελληνική τους καταγωγή και αισθάνονταν γι' αυτό μεγάλη περηφάνεια.

Αποκαλούσαν τον εαυτό τους Τραντέλλη-νους, δηλαδή τριάντα φορές Έλληνες ή Δρακέλλενους, δηλαδή δράκοι Έλληνες.

Ο Ηρόδοτος θεωρεί τους Λαζούς ως υπολείμματα του στρατού του Φαραώ Σέσωτριν, που είχε φθάσει κάποτε μέχρι την Κολχίδα. Οι "Μύριοι" του Ξενοφώντα στην κάθοδό τους στην Τραπεζούντα δέχτηκαν πολλές εχθρικές επιθέσεις από τους Λαζούς. Αντίθετα οι Έλληνες της Τραπεζούντας τους φιλοξένησαν.

Ο λαογράφος του Πόντου Γεώργιος Κανδηλάπτης γράφει για τους Λαζούς τα εξής: "... Οι Λαζοί με την ιδίαν αυτών εθνικότητα, ιδίαν γλώσσαν, ίδια ήθη και έθιμα, ουδεμίαν σχέσιν έχουν μεθ' ημών των Ποντίων Ελλήνων και αυτών των Τούρκων. Και πολλές παρέσχον ούτοι εις την τουρκικήν κυβέρνησιν ανωμαλίας και ταραχάς επιδιώκοντες το ίδιον συμφέρον των, διαφεύγοντες ως εκ του ορεινού και απροσίτου εδάφους των πάσαν κατ' αυτών καταδίωξιν. Αισχροί συμφεροντολόγοι και καιροσκοποί, κατά τας περιστάσεις εγένοντο πειθήνια τυφλά όργανα των κατά καιρούς σφιβινιστικών αρχών...".

Τη διαφορά μεταξύ των Ποντίων και των Λαζών τη γνώριζαν και οι Τούρκοι οι οποίοι αποκαλούσαν τους μεν Πόντιους Ρωμαίους, ενώ τους Λαζούς, Λαζ ή Λάζογλου και τη χώρα τους Λαζιστάν.

Το Λαζιστάν βρίσκεται στο νότιο τμήμα της χώρας των αρχαίων Κόλχων και εκτείνεται κατά μήκος της παραλίας του Ανατολικού Πόντου.

Στους χρόνους της Ρωμαϊκής εισβολής, η χώρα των Λαζών ανήκε στην κατοχή του Μ. Μιθριδάτη και την κυβερνούσε ο δευτερότοκος γιος του Μαχάρους. Μετά την ήττα του Μιθριδάτη από τον Πομπήιο το Λαζιστάν έγινε Ρωμαϊκή επαρχία και συμπεριλήφθηκε στο κράτος του Πόντου. Αργότερα περιήλθε στην κηδεμονία των Περσών. Οι χρονογράφοι της βυζαντινής αυτοκρατορίας αναφέρουν ότι οι Λαζοί δυσφόρησαν με τους Πέρσες και ζήτησαν την προστασία των Βυζαντινών. Ο Ιουστινιανός ανταποκρίθηκε στο αίτημα των Λαζών και διέθεσε άνδρες για τη φρούρηση της χώρας, ενώ παράλληλα έχπσε και οχυρωματικά έργα και πόλη που την

ονόμασε Πέτρα και την χρησιμοποίησε για στρατηγείο του. Η κακή διοίκηση του Βυζαντινού Επιτρόπου της Πέτρας, προκάλεσε την εξέγερση των κατοίκων. Το γεγονός αυτό το εκμεταλλεύτηκε ο Πέρσης βασιλέας Χορσός ο Α' που κατέλαβε τη χώρα και κυριεύσε την Πέτρα. Τότε οι Λαζοί ζήτησαν πάλι τη βοήθεια των Βυζαντινών. Τα στρατεύματα των Βυζαντινών απελευθέρωσαν τη χώρα από τους Πέρσες. Οι Λαζοί του 541 μ.Χ. ασπάστηκαν τον Χριστιανισμό. Αποδείχτηκε όμως αργότερα, πως ο ομαδικός εκχριστιανισμός τους απέβλεπε σε υλικά και μόνο συμφέροντα, γιατί με την πρώτη ευκαιρία επέστρεψαν στον ισλαμισμό και συμάχησαν με τους Πέρσες. Στα χρόνια της τουρκικής σκλαβιάς και ως τον ξεριζωμό του ποντιακού ελληνισμού, οι Λαζοί υπήρξαν οι πιο στυγνοί εγκληματίες για τα απάνθρωπα κακουργήματά τους σε βάρος των Ποντίων. Ο αιμοσταγής αρχηγός των τσετεδικων τμημάτων των Λαζών, Τοπάλ Οσμάν, υπήρξε ο αρχιτέκτονας της σφαγής των Ποντίων Ελλήνων και των Αρμενίων. Το αν συνέβηκε να ζουν οι αισχροί συμφεροντολόγοι και καιροσκοποί Λαζοί στην περιοχή του Πόντου, αυτό δεν σημαίνει πως είναι Έλληνες και μάλιστα με εθνική συνείδηση.

Η ατυχής έκδοση του δίσκου περί "ζη ζη και μας είπαν Λαζοί" είχε σαν αποτέλεσμα να συγκεντρωθούν, με αγανάκτηση, στις 6 Οκτωβρίου 1968 σε κοινή σύσκεψη τα ποντιακά σωματεία της Θεσσαλονίκης που ύστερα από εμπεριστατωμένη διαλογική συζήτηση συνέταξαν υπόμνημα προς το υπουργείο Προεδρίας, με το οποίο ζήτησαν την απαγόρευση της κυκλοφορίας του δίσκου. Το υπουργείο με την υπ' αριθμ. 54166/13346/23-11-68 απόφασή του διέταξε την καταστροφή του δίσκου. Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε σ' όλες τις αρμόδιες αρχές του κράτους. Καμία σχέση, λοιπόν, δεν έχουν οι ληστές Λαζοί με τον ευγενή ποντιακό ελληνισμό. Το να αποκαλείται, έστω και από άγνοια, ο Πόντιος Λαζός, αποτελεί βλασφημία φοβερή για την εθνική τιμή του ποντιακού ελληνισμού. Στο σημείο αυτό παρακαλώ τους νέους του "Λαζοχωριού" Βέροιας να σπεύσουν το γρηγορότερο και να απαλλάξουν τον ωραίο Συνοικισμό μας από την ξενική ονομασία Λαζο - χωρι. Η διατήρηση της ονομασίας αυτής αποτελεί μαύρη κηλίδα στη μνήμη των αιώνιων αγώνων ιδρυτών του Συνοικισμού μας.

* Από το βιβλίο "Οι Ρίζες μας" του Γιάννη Μελετιδη

Η παράδοση συνεχίζεται

Οι χοροί των Ποντίων

Οι ποντιακοί χοροί έχουν μια γραφικότητα, που ενθουσιάζει τόσο τους ίδιους τους ερμηνευτές, όσο και τους θεατές τους. Με τους χορούς τους οι Πόντιοι εκφράζουν τα πιο ευγενικά συναισθήματα με χάρη, αισθητικότητα και αρμονία. Δε χορεύουν για να κάνουν τέχνη, αλλά για να εξωτερικεύσουν τον πόνο ή τη χαρά τους. Στους ποντιακούς χορούς, όπως και στους άλλους δημοτικούς μας χορούς, αγνοείται η λεκάνη και δίνεται σημασία μόνο στην ωραιότητα και στην πλαστικότητα του σώματος. Οι ρίζες των δημοτικών μας χορών είναι βαθιά χαμένες στην αρχαιότητα και αποτελούν τρανή απόδειξη της συνέχειας του ελληνικού έθνους και της ελληνικής λεβεντιάς.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στοιχεία, που συνθέτουν κάθε ποντιακό χορό είναι η ρυθμικότητα, η ζωηρότητα, η τρεμουλιαστή κίνηση του σώματος και ο συγχρονισμός στις κινήσεις. Τους χορούς συνοδεύουν τα εξής μουσικά όργανα: Η λύρα (κεμεντζές), το νταούλ ή ταγούλ (τύμπανο), ο βαρούαλος (ζουρνάς), το αγγείον ή τούλουμπον (γκάιντα) και το σιλλιάβριν ή βαγάλ (φλοβέρα). Οι χοροί είναι: Πυρρίχειος (Σέρα), Διπάτ ή ομάλ Τραπεζούντας ή Κοδεσπονιακός, Κοτς, Σερεντίσα, Τικ διπλό (σο γόνατον), Λετσίνα, Πιπολομάτενα ή Πατούλα, Τρυγώνα Σαρήκουζ (Ξανθό κορίτσι), Κότσαρι, Τάμζαρα, Αλματσιούκ, Τριπάτ, Τρία τη κότσαρι, Τίταρα, Ομάλ Νικοπόλεως, Παϊπούρτ, Κοτσιχτόν ομάλ, Σαμψούντας ή Λεμώνα, Τσαντζάρα, Γέμουρα, Εικοσιένα, Λέτση, Μηλίτσα και Μόνοτσονος.

Για τους πιο αντιπροσωπευτικούς απ' αυτούς δίνονται ορισμένα πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με την ονομασία τους, την προέλευσή τους κ.λ.π.

1. Ο Πυρρίχειος (Σέρα). Είναι από τους πιο ωραίους χορούς. Είναι ένας πολεμικός αρχαίος χορός, που γύρω από το όνομά του υπάρχουν πολλές γνώμες. Σύμφωνα με την επικρατέστερη γνώμη την ονομασία πυρρίχειος, όπως αναφέρεται και από τον Όμηρο, την πήρε από τον ήρωα Πύρριχο που μετά θάνατο του Πάτροκλου στεναχωρήθηκε τόσο πολύ, ώστε θέλησε να σβήσει τη λύπη του χορεύοντας γύρω από το νεκρό φίλο του. Την επιθυμία του Πύρριχου σεβάστηκε κι ο Αχιλλέας, ο οποίος διέταξε να γίνει χορός των πολεμιστών γύρω απ' τη φωτιά όπου καιγόταν ο νεκρός. Έτσι και πήρε την ονομασία ο χορός αυτός Πυρρίχειος.

Άλλη γνώμη υποστηρίζει, ότι ο χορός πήρε το όνομα από το βασιλιά της Ηπείρου Πύρρο (318-272 π.Χ.). Η εκδοχή αυτή δεν ανταποκρίνεται μάλλον στην πραγματικότητα, γιατί σε κανένα γραφτό κείμενο δεν αναφέρεται. Ορισμένοι πάλι επιμένουν στην εκδοχή ότι, ο χορός πήρε την ονομα-

1. το όνομα Σέρα προέρχεται από το ποταμό Σέρα. Κοινά στον ποταμό υπήρχαν δύο χωριά, των οποίων οι κάτοικοι φημιζονταν ως οι καλύτεροι χορευτές του πυρρίχειου. Η άποψη αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι, σε πολλά μέρη της Ελλάδας, πολλοί χοροί πήραν την ονομασία από τον τόπο καταγωγής τους, όπως π.χ. καλαματιανός, κρητικός, θρακιώτικος κ.λ.π.

2. Κατά την άποψη του καθηγητή Ευγενίου Δρεπανίδη ο πυρρίχειος χορός, πήρε την ονομασία Σέρα από το γεγονός ότι χορευόταν γύρω από τα ιερά, δηλαδή "όρχησις εις ιερά". Με την εκφορά των λέξεων "εις ιερά", το τελικό σίγμα από τη λέξη "εις" ενώθηκε με τη λέξη "ιερά" και από την ένωση αυτή βγήκε η ονομασία "σιέρα". Στη συνέχεια έφυγε το γιώτα και η λέξη έγινε "σέρα". Η εκδοχή αυτή, δεν έχει ιστορική βάση.

3. Η ονομασία Σέρα, σύμφωνα με την άποψη του διευθυντή της βιβλιοθήκης της Ακαδημίας Αθηνών Ιορδάνη Παμπούκη, προέρχεται από τη λατινική λέξη ΣΕΡΑ - ΑΕ, που σημαίνει πριόνι (αλυσίδα). Σε πολλές περιοχές του Πόντου ο Πυρρίχειος, λεγόταν και "τρομαχτόν".

Σχετικά με την καταγωγή του χορού υπάρχουν πολλές απόψεις. Σύμφωνα με μια άποψη, ο χορός εφευρέθηκε από την θεά Αθηνά, που το χόρεψε για πρώτη φορά μετά τη νίκη της κατά του Διονύσου ή των Διοσκούρων.

Ο Πυρρίχειος που διασώθηκε από τον ποντιακό ελληνισμό, χορεύεται σήμερα με την παραδοσιακή μαύρη στολή, με κεφάλι σκεπασμένο μ' ένα μαύρο μαντήλι και με πολεμική εξάρτηση, όπως στην αρχαία εποχή. Ο αείμνηστος Κωνσταντίνος Παπαμιχαλόπουλος στο βιβλίο του "Περιήγησις εις τον Πόντο" αναφέρει τα εξής για τον Πυρρίχειο χορό: "Αικατά πάσας τας διευθύνσεις κινήσεις του σώματος, η στενή προς αλλήλους των χορευτών σύσφυγξις, η βία της στροφής προς το δάπεδον, των ποδών οι κτύποι, οι συσπάσεις των μυών του σώματος, ο ενθουσιασμός ο καταλαμβάνων τους χορευτάς, των θεωμένων αι επευφημίας, η πανταχού εν είδει σπινθήρος μεταδιδόμενη

συγκίνησης, πάντα ταύτα προσδίδουν τοιαύτην πρωτοτυπίαν και αίγλην εις το χορευτικό σύμπλεγμα, ώστε δικαίως θα ηδύνατο τις να κατατάξει τον Πυρρίχειον χορόν μεταξύ των διασημότερων χορών ολοκλήρου του κόσμου... Οι χορευταί φέρουν την πανοπλίαν αυτών και είναι ενδεδυμένοι με την επιχώριον στολήν ζίγκαν". Μια σημερινή απλή περι-

γραφή του Πυρρίχειου: Ο χορός αποτελείται από τρεις στροφές. Στην πρώτη στροφή οι χορευτές, πιασμένοι με τα χέρια υψωμένα, χορεύουν ομαλά. Στη δεύτερη στροφή οι χορευτές κάνουν ρυθμικές κινήσεις μπροστά - πίσω, με τα χέρια, ενώ σκύβουν κάνοντας μικρά, κοφτά βήματα. Στην τρίτη στροφή ορθώνονται και αναπηδούν, ενώ ο πρωτοχορευτής, βγάζει κάθε τόσο μια πολεμική ιαχή. Ο Πυρρίχειος χορεύεται μόνο από άνδρες και πάντοτε με τη συνοδεία λύρας. Από τον Πυρρίχειο δημιουργήθηκε ο πολεμικός χορός των Κρητών "Πρυλλίς".

2. Διπάτ ή ομάλ Τραπεζούντας: Ο χορός αυτός προέρχεται από την περιοχή Τραπεζούντας. Είναι κυκλικός χορός που χορεύεται από άνδρες και γυναίκες, με λαβή των χεριών από τις παλάμες και λυγισμένους τους αγκώνες. Ο χορός έχει 12 βήματα. Παραλλαγές του είναι το ομάλ Κερασούντας, που έχει κι αυτός 12 βήματα και το ομάλ της Γαράσαρης (Νικοπόλεως), που αποτελείται από 10 βήματα και χορεύεται με έντονο τρεμουλιασμα. Αρχική θέση του χορού είναι η προσοχή. Ο χορός αρχίζει με το δεξί πόδι.

3. Κότς (φτέρνα). Κατάγεται από την περιοχή Τραπεζούντας. Χορεύεται από άνδρες και γυναίκες με λαβή των χεριών από τις παλάμες. Ο χορός αποτελείται από 8 βήματα και αρχίζει, από θέση προσοχής, με το αριστερό πόδι.

4. Τικ διπλό (σο γόνατο). Πατρίδα του χορού είναι η περιοχή της Ματσούκας. Χορεύεται σε γραμμή κύκλου, από άνδρες και γυναίκες, κοντά ο ένας στον άλλο, με λαβή των χεριών από τις παλάμες και λυγισμένους τους αγκώνες. Χαρακτηριστικό του χορού αυτού είναι το σπάσιμο των γονάτων απ' όπου πήρε και το όνομα τικ σο γόνατον (τικ στο γόνατο). Ο χορός αποτελείται από 10 βήματα. Παραλλαγή του διπλού τικ είναι το μονό τικ, που αποτελείται από 6 βήματα. Αρχική θέση του τικ είναι η προσοχή. Ο χορός αρχίζει με το αριστερό πόδι.

5. Πιπιλομάτενα ή Πατούλα. Ο χορός αυτός ήρθε από την περιοχή της Τραπεζούντας. Χορεύεται από άνδρες και γυναίκες με λαβή των χεριών από τους ώμους. Το όνομά του το πήρε από τα λόγια που λέγονται στο τραγούδι. Ο χορός αρχίζει από τη θέση προσοχής με το δεξί πόδι.

6. Τριγώνα. Κατάγεται ο χορός αυτός από την περιοχή Τραπεζούντας. Χορεύεται από άνδρες και γυναίκες με λαβή των χεριών απ' τις παλάμες. Ο χορός αρχίζει από τη θέση της προσοχής με το δεξί πόδι. Συμβολίζει ο χορός το κόψιμο των ξύλων και πηγαίνει πάντοτε προς τα αριστερά.

7. Καρηκούζ (Ξανθό κορίτσι). Πολλές περιοχές του Πόντου διεκδικούν την καταγωγή του χορού. Χορεύεται από άνδρες και γυναίκες, με λαβή των χεριών από τις παλάμες. Ο χορός αρχίζει από τη θέση προσοχής με το δεξί το πόδι και αποτελείται από 12 βήματα. Συμβολίζει ο χορός τα θερισμό. Ξανθό κορίτσι είναι το σιτάρι.

8. Κότσαρι. Ο χορός κατάγεται από την περιοχή του Καρς. Χορεύεται από άνδρες και γυναίκες, με λαβή των χεριών από τους ώμους. Ο χορός αποτελείται από 8 βήματα μικρά και πηδηχτά. Έχει πολλές παραλλαγές και θεαματικές ποικιλίες. Ο χορός ξεκινάει από τη θέση της προσοχής με το αριστερό πόδι.

σία αυτή, από το "πυρόχροον" χρώμα των χιτώνων, που φορούσαν οι χορευτές ή από την πυρά (φωτιά), επειδή χόρευαν γύρω της. Όσον αφορά την ονομασία Σέρα υπάρχουν κι εδώ διάφορες γνώμες. Οι επικρατέστερες απ' αυτές είναι:

Τοπική Αυτοδιοίκηση και Αστικά Κέντρα στον Πόντο

Κάθε χωριό στον Πόντο και στο Καρς αποτελούσε αυτοτελή κοινότητα και αυτοδιοικούνταν κατά τρόπο δημοκρατικό και ανεπηρέαστο από την τουρκική διοίκηση.

Οι κάτοικοι εξέλεγαν το "Μουχτάρην" - "Γούμπασην" (πρόεδρο) και τους "Αζάδες" (συμβούλους), καθώς και άλλα σεβάσματα πρόσωπα, τη δημογεροντία (προεστοί). Η τουρκική διοίκηση, απλώς επικύρωνε την εκλογή και τους αναγνώριζε για αρχές του χωριού.

Ο μουχτάρης και οι αζάδες ήταν υπεύθυνοι για ζητήματα, που αφορούσαν τις υποχρεώσεις του χωριού έναντι των τουρκικών αρχών. Τέτοια θέματα ήταν η στρατολογία, η κατανομή και η είσπραξη των φόρων, ο εφοδιασμός του τουρκικού στρατού με τρόφιμα, οι αγγαρίες κ.λ.π.

Για θέματα όμως εσωτερικά του χωριού, αρμόδιοι ήταν οι δημογέροντες και ο μουχτάρης. Αυτοί κυβερνούσαν το χωριό, με την βοήθεια και του ιερέα, με δικαιοσύνη και δημοκρατικότητα.

Φρόντιζαν για το σχολείο, την εκκλησία, τους δρόμους, τις γέφυρες, τους μύλους, την ασφάλεια του χωριού και τις ληστείες κ.λ.π.

Ακόμη οι δημογέροντες αποτελούσαν και τη δικαστική αρχή του χωριού. Σ' αυτούς απευθύνονταν οι κάτοικοι για να λύσουν τις διαφορές τους, κτηματικές, κληρονομικές, ηθικής τάξης κ.α. Με μεγάλη υπευθυνότητα απέδιδαν το δίκαιο, συμβίβαζαν ή τιμωρούσαν. Η τιμωρία ήταν συνήθως πρόστιμο ή και αποπομπή του φταίχτη από το χωριό. Μόνο για τα μεγάλα αδικήματα (εγκλήματα) πήγαιναν στα τουρκικά δικαστήρια.

Σ' όλα τα προβλήματα των κατοίκων ήταν παρούσα η τοπική αυτοδιοίκηση. Διοίκηση με περίσκεψη και με γνώμονα το εθνικό συμφέρον. Διαφύλαξε με πάθος την εθνική παράδοση. Στους δύσκολους εκείνους χρόνους προστάτευσε τον πληθυσμό. Ήταν ένας θεσμός που καταξιώθηκε στην συνείδηση του ποντιακού πληθυσμού της υπαίθρου.

ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Ο αστικός πληθυσμός του Πόντου και του Καρς διαδραμάτισε αξιοσημείωτο ηγετικό ρόλο στην μαρτυρική πορεία του ποντιακού ελλητισμού. Τα αστικά κέντρα υπήρξαν σ' όλη τη διάρκεια της σκοτεινής περιόδου της δουλείας εθνικοί και θρησκευτικοί κιβωτοί. Καλλιέργησαν ζηλότυπα τα ελληνικά γράμματα και βοήθησαν αφάνταστα στην επιβίωση και διάσωση της θρησκείας, της ελληνικής συνείδησης και της γλώσσας.

Τα σπουδαιότερα κέντρα του ποντιακού ελλητισμού υπήρξαν:

Τραπεζούντα

Το όνομά της οφείλεται στους ομαλούς λόφους που την περιβάλλουν σε σχήμα τραπεζίου. Ο ιστορικός Χάμπερ πιστεύει ότι το όνομα Τραπεζούντα προέρχεται από τα τείχη της πόλης που την περιέβαλαν και είχαν σχήμα τραπεζίου.

Η Τραπεζούντα ιδρύθηκε από τους Σινωπείς το 756 π.Χ. και γρήγορα έγινε το πιο σπουδαίο εμπορικό κέντρο του Πόντου. Η σύνδεσή της με τις οδικές αρτηρίες προς την Περσία, τη Συρία, την Αίγυπτο και τις Ινδίες την έκαναν πόλη διεθνή.

Η ακμή της, ήταν τόσο μεγάλη, ώστε αναγνωρίστηκε σαν "η βασίλει των πόλεων" και όχι μόνο του Εύξεινου Πόντου, αλλά και όλης της Ανατολής. Ίδρυσε μάλιστα και τρεις ομώνυμες αποικίες, μια στην Αρκαδία, άλλη στον Ελληνιστοντο και τρίτη στην Ταυρική χερσόνησο. Έκοψε δικά της νομίσματα, που είχαν μεγάλη ζήτηση. Οι Τραπεζούντιοι λάτρευαν τους δώδεκα θεούς και διατηρούσαν σαν Ίωνες τις ελληνικές συνήθειες.

Κατά το 400 π.Χ. φιλοξενήθηκαν για 30 μέρες οι "Μύριοι" του Ξενοφώντα. Η πόλη διατήρησε την αυτονομία της

ως την εποχή του Μ. Αλεξάνδρου. Την αυτονομία της Τραπεζούντας την κατήργησε ο Μιθριδάτης ο Γ', που ίδρυσε το βασίλειο του Πόντου. Το 63 π.Χ. το κράτος του Πόντου καταλήφθηκε από τους Ρωμαίους, αλλά η πόλη διατήρησε την εσωτερική της ονομασία.

Η πόλη ευνοήθηκε σημαντικά από τους Ρωμαίους αυτοκράτορες Τραϊανό (98 - 117 μ.Χ.) και τον Ανδριανό (117 - 138 μ.Χ.).

Στα χρόνια του αυτοκράτορα Ιουστινιανού (527 - 565 μ.Χ.) η Τραπεζούντα απόκτησε μεγάλη αίγλη και πλούτο.

Η πόλη από τις αρχές της Βυζαντινής αυτοκρατορίας άρχισε να γίνεται κέντρο εκπολιτιστικής κίνησης.

Στην Τραπεζούντα αναζωογονείται η καλλιέργεια των μαθηματικών και της αστρονομίας. Απόκτησε σπουδαία σχολεία, όπου δίδαξαν σοφοί διδάσκαλοι. Χτίστηκαν ωραίοι ναοί, όπως μεγάλος ναός της Παναγίας της Χρυσοκεφάλου, του Αγίου Ευγενίου, προστάτη και πολιούχου της πόλης και της Αγ. Σοφίας. Ξακουστά ήταν τα τείχη της πόλης, που την προφύλαγαν από διάφορες επιδρομές. Το 1204 ο Αλέξιος ο Α' Κομνηνός ίδρυσε στον Πόντο ανεξάρτητο ελληνικό κράτος με πρωτεύουσα την Τραπεζούντα.

Η αυτοκρατορία της Τραπεζούντας διατηρήθηκε μέχρι το 1461 οπότε καταλήφθηκε από τους Τούρκους επί Μωάμεθ του Β'.

Κατά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο και συγκεκριμένα το 1916 καταλήφθηκε από τους Ρώσους, πλην όμως το 1918 ανακαταλήφθηκε από τους Τούρκους. Με την κατάρρευση της Τουρκίας η Τραπεζούντα προοριζόταν να ανακηρυχτεί πρωτεύουσα του σχεδιαζόμενου ελληνικού ποντιακού κράτους. Τα γεγονότα όμως που ακολούθησαν με την Μικρασιατική Καταστροφή είχαν ως αποτέλεσμα να σβήσει γρήγορα το ωραίο αυτό όνειρο του ποντιακού ελλητισμού. Πριν τον ξεριζωμό η πόλη είχε πληθυσμό 50.000. Οι Έλληνες έφταναν τις 15.000. Οι υπόλοιποι ήταν Τούρκοι και Αρμένιοι.

Η Τραπεζούντα ήταν έδρα Μητροπολίτη που είχε στη δικαιοδοσία του 75 πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά. Διατηρούσε περίφημα ελληνικά σχολεία και ιδιαίτερα το "Φροντιστήριο της Τραπεζούντας".

Η Τραπεζούντα σ' όλη τη διάρκεια της τουρκοκρατίας διατήρησε ακέραιο τον ελληνικό της χαρακτήρα και ποτέ δεν απαρνήθηκε την περιλαμπρή καταγωγή της. Παρέμεινε επί αιώνες μητρόπολη του ποντιακού ελλητισμού.

Σινώπη

Η Σινώπη υπήρξε μια από τις πιο σπουδαίες ελληνικές πόλεις του Πόντου. Την πόλη κατέλαβαν το 750 π.Χ. οι ποντοπόροι Μιλήσιοι και την έκαναν αποικία τους. Το όνομά της το έδωσαν οι Αργοναύτες προς τιμή της κόρης του Αι-

σώπου, Σινώπης. Η γεωγραφική της θέση την ευνόησε και γρήγορα αναπτύχθηκε σε μεγάλο εμπορικό κέντρο. Ίδρυσε δικές της αποικίες, την Κερασούντα, Τραπεζούντα, Κοτύωρα, Τρίπολη και άλλες. Το 440 π.Χ. ο Περικλής, αφού έδωσε τον τύραννο Τιμολέοντα από την πόλη, εγκατέστησε 600 Αθηναίους και την ανακήρυξε επαρχία των Αθηνών. Το 404 π.Χ. γεννήθηκε στη Σινώπη ο κυνικός φιλόσοφος Διογένης, που νέος πήγε στην Αθήνα και μαθήτευσε κοντά στον ιδρυτή της κυνικής σχολής Αντισθένη.

Το 368 π.Χ. έγινε σατραπεία των Περσών. Το 183 π.Χ. η πόλη καταλήφθηκε από τον βασιλιά του Πόντου Φαρνάκη τον Α', ο οποίος τον κατέστησε πρωτεύουσα του κράτους του και τη διακόσμησε με λαμπρές οικοδομές. Η πόλη καταλήφθηκε το 72 π.Χ. από το Ρωμαίο στρατηγό Λούκουλλο, αλλά διατήρησε την αυτονομία της. Το 45 π.Χ. όμως έγινε ρωμαϊκή επαρχία με το όνομα JULIA FELIX.

Κατά την παράδοση ο Απόστολος Ανδρέας κήρυξε τον Χριστιανισμό στη Σινώπη και χειροτόνησε πρώτο επίσκοπό της, το Φιλόλογο.

Εκκλησιαστικά η Επισκοπή της Σινώπης ανήκε στη μητρόπολη της Αμάσειας. Η πόλη στην περίοδο της τουρκικής διείσδυσης στη Μ. Ασία δέχτηκε πολλές επιδρομές.

Το 1204 μ.Χ. η Σινώπη συμπεριλήφθηκε στην αυτοκρατορία της Τραπεζούντας. Την πόλη κυριεύσε ο Μωάμεθ ο Β', το 1461. Ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού μεταφέρθηκε τότε στην Κωνσταντινούπολη. Η πόλη σιγά σιγά άρχισε να γίνεται ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια του Πόντου. Απόκτησε μεγάλα ναυπηγεία. Οι Τούρκοι για να προσελκύσουν τους Έλληνες ναυπηγούς και τεχνίτες τους παραχωρούσαν φορολογικά προνόμια. Με τη συρροή του ελληνικού στοιχείου απόκτησε δημιουργική πνοή. Η πόλη το 1915 είχε 15.000 κατοίκους από τους οποίους οι 6.000 ήταν Έλληνες. Διατηρούσαν αστική σχολή, παρθεναγωγείο και τρεις μεγάλους ναούς.

Το 1917 οι Τούρκοι εξόρισαν όλο τον ελληνικό πληθυσμό της Σινώπης. Όσοι Σιναπλήδες γλύτωσαν από το βρωμερό τουρκικό σχέδιο της Γενοκτονίας των Ελλήνων ήρθαν στην Ελλάδα.

Νέο Διοικητικό Συμβούλιο στον "Αγιο Γεώργιο Περιστερεώτα"

Συνήλθε σε Σώμα το νέο Διοικητικό Συμβούλιο που προέκυψε μετά τις αρχαιρεσίες της 11ης Ιουλίου 2004 και αποτελείται από:

Πρόεδρος: Κυριακίδη Ι. Αριστείδη
Α' Αντιπρόεδρος: Σαπανίδη Γ. Θεόδωρο
Β' Αντιπρόεδρος: Κυριακίδη Χ. Ιωάννη
Γραμματέα: Σεϊτανίδου Ι. Κλεαρέτη
Ταμία: Κιαγχίδη Α. Δημήτριο
Μέλη: Κυριακίδη Α. Θεοδόσιο, Αδαμίδη Γ. Ιωάννη, Κουκή Γ. Σπυρίδων, Δημητριάδου Α. Ελένη
Εξελεγκτική Επιτροπή
Κυριακίδη Γ. Ιωάννη
Σεϊτανίδη Ι. Αριστείδη
Κεραμιδά Γ. Δημήτριο